

מכון ויצמן למדע
WEIZMANN INSTITUTE OF SCIENCE

Thesis for the degree

Master of Science Teaching

Submitted to the Scientific Council of

Weizmann Institute of Science

Rehovot, Israel

עבודת גמר (תזה) לתואר

מוסמך להוראת המדעים

מוגשת למועצה המדעית של

מכון ויצמן למדע

רחובות, ישראל

By

Maya Shalom

מאת

מיה שלום

**מהם הגורמים המקדמים והגורמים המעכבים מורים לערוך שינוי בתכני
ובדרכי הוראתם?**

What factors promote and inhibit teachers make changes in
their methods teaching?

Advisor: Prof. Nir Orion

מנחה: פרופ' ניר אוריון

October, 2013

תשרי, תשע"ד

מחקר זה עוסק בבחינת הרקע והסיבות המעודדות והמעכבות מורים לעבור שינוי בתכני ובדרכי הוראתם, בעקבות מעבר להוראה למידה בכיתות רב-גילאיות בבית-ספר יסודי והטמעת תכנית לימודים חדשה במדעים.

חשיבותו של מחקר זה הוא בזיהוי הגורמים המקדמים והמעכבים והמקדמים מורים המצויים בתהליכי שינוי, מתוך אמונה כי זיהוי גורמים אלו עשויים לסייע למורה ולמערכת בהטמעת שינוי. המחקר נערך בשיטה איכותנית כחקר מקרה (case study) בקרב מדגם של חמישה מורים ומנהלת. משולבות בו תצפיות, ראיונות וחקרי מקרה של סיפוריהם האישיים-מקצועיים של מורים. הנתונים נותחו לפי שיטת הניתוח הנושאי (thematic analysis), באמצעות קטגוריזציה ומיפוי. החוקרת היוותה חלק מצוות בית-הספר הנחקר, והכירה אישית את הנחקרים ואת הקונטקסט בו הם פועלים. עובדה זו היוותה יתרון בקבלת אינפורמציה אותנטית ובנטרול אפקט הרצייה ואפשרה התייחסות לפרשנויותיהם של הנחקרים למציאות, תוך הבנת ההקשר החברתי-תרבותי וההיסטורי בו הם פועלים.

ייחודו של תהליך השינוי המוצג במחקר זה, נעוץ בעובדה שלרשות המורים הועמדה סביבה אופטימלית ואידיאלית, העולה בקנה אחד עם הספרות המחקרית בנוגע לתנאים הדרושים לשם הטמעת שינוי באופן מיטבי. ניתן היה לצפות כי תנאים אלו יהוו גורמים תומכים בהצלחת הטמעת השינוי. אולם ממצאי המחקר הראו כי אין די בקיומם, מאחר ולמרות קיומם הייתה שונות רבה בתגובות, בהתנהגויות ובהתמודדות של המורים.

המחקר בוחן את דרכי התמודדות המורים בהתייחס לעמדות המוצא של המורים, ותק, מרכיבים אישיים פנימיים, תפיסה ערכית והתמודדות עם דיסוננס קוגניטיבי ואובדן. ניתוח הממצאים מצביע על מספר אסטרטגיות שונות על פיהן פעלו המורים עם החלת תהליך השינוי והובילו למסקנה המרכזית, כי כדי לסייע למורה בהתמודדות עם שינוי, יש לעודד את הזדהותו עם החזון העומד מאחורי השינוי ואת מעורבותו בתהליך יישומו. כדי לעודד מרכיבים אלה, יש לתת למורה מענה אישי לצרכיו האינדיבידואליים, המושתתים על ייחודיות מרכיבי אישיותו.